Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (dešimtoji išplėstinė kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. vasario 24 d.*

„Arbitražinė išlyga – Programos „Tempus IV“ – Dotacijų sutartys – Sutartinis ginčo pobūdis – Ieškinio perkvalifikavimas – Reikalavimus atitinkančios išlaidos – Sistemingi ir pasikartojantys pažeidimai – Visiškas pervestų sumų grąžinimas – Proporcingumas – Teisė būti išklausytam – Pareiga motyvuoti – Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnis“

Byloje T-108/18

Universität Koblenz-Landau, įsteigtas Maince (Vokietija), atstovaujamas advokatų C. von der Lühe ir I. Felder,

ieškovas,

prieš

Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomąją įstaigą (EACEA), atstovaujamą H. Monet, padedamo advokatų R. van der Hout ir C. Wagner,

atsakovę,

dėl SESV 263 straipsniu grindžiamo pagrindinio prašymo panaikinti 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. EACEA raštus, susijusius su ieškovui pagal dotacijos sutartis, sudarytas dėl trijų projektų aukštojo mokslo srityje įgyvendinimo, pervestomis sumomis, ir SESV 272 straipsniu grindžiamo subsidiaraus prašymo pripažinti, kad teisė į reikalaujamą grąžinimą neegzistuoja,

BENDRASIS TEISMAS (dešimtoji išplėstinė kolegija),

kurį sudaro pirmininkas S. Papasavvas, teisėjai A. Kornezov (pranešėjas), E. Buttigieg, K. Kowalik-Bańczyk ir G. Hesse,

posėdžio sekretorius L. Ramette, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. rugsėjo 16 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą [1]

Ginčo aplinkybės

1 Ieškovas – *Universität Koblenz-Landau* – yra pagal viešąją teisę įsteigta Vokietijos aukštojo mokslo įstaiga.

2 2008 ir 2010 m. pagal Europos Sąjungos bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis programas „Tempus IV“, skirtas šių šalių aukštojo mokslo sistemų modernizavimui, ieškovas pasirašė šias tris dotacijos sutartis:

– 2008 m. gruodžio 5 d. dotacijos sutartį Nr. 2008-4744, kuria įgyvendinamas projektas „Educational Centers Network on Modern Technologies of Local governing“ (Modernių vietos valdymo technologijų švietimo centrų tinklas) (toliau – sutartis *Ecesis*), kurią pasirašė ieškovas, kaip vienintelis naudos gavėjas, ir Europos Komisija,

– 2010 m. spalio 18 d. dotacijos sutartį Nr. 2010-2844, kuria įgyvendinamas projektas „Development and Integration of University Self-assessment Systems“ (Universiteto įsivertinimo sistemų vystymas ir integracija) (toliau – sutartis *Diusas*), kurią, be kitų, pasirašė ieškovas, kaip koordinatorius ir bendros naudos gavėjas, ir Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga (EACEA),

– 2010 m. rugsėjo 30 d. dotacijos sutartį Nr. 2010-2862, kuria įgyvendinamas projektas „Development of Quality Assurance System in Turkmenistan on the base of Bologna Standards“ (Bolonijos kriterijus atitinkančios kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas Turkmenistane) (toliau – sutartis *Deque*), kurią, be kitų, pasirašė ieškovas, kaip koordinatorius ir bendros naudos gavėjas, ir EACEA.

(praleista)

19 2017 m. gruodžio 21 d. raštu (toliau – 2017 m. gruodžio 21 d. raštas) EACEA informavo ieškovą, kad ji nusprendė susigrąžinti 756 381,89 euro sumą pagal sutartį *Ecesis*. Dėl sutarčių *Diusas* ir *Deque* ji pranešė ieškovui apie savo ketinimą reikalauti grąžinti tik sumas, kurias jis gavo pagal šias sutartis kaip galutinis naudos gavėjas, t. y. neįtraukiant sumų, kurias jis pervedė bendros naudos gavėjams ir kurių dydį jis jai turės nurodyti vėliau. EACEA pažymėjo, kad jeigu ji negaus informacijos apie bendros naudos gavėjams pagal šias dvi sutartis pervestas sumas, ji prašys grąžinti visas šias sumas arba „didesnę“ sumą.

20 2018 m. vasario 7 d. rašte (toliau – 2018 m. vasario 7 d. raštas) EACEA konstatavo, pirma, kad ieškovas nepateikė informacijos, reikalingos nustatyti sumų, kurios jam buvo sumokėtos pagal sutartis *Diusas* ir *Deque* ir vėliau pervestos kitiems bendros naudos gavėjams, dydį. Antra, EACEA nurodė, kad ji pati susisiekė su jais ir iš kai kurių gavo prašomą informaciją. Remdamasi taip surinkta informacija EACEA nustatė, kad pagal sutartį *Diusas* grąžintina suma yra 695 919,31 euro, o pagal sutartį *Deque* – 343 525,10 euro. EACEA pasiūlė ieškovui, jei nori, per penkiolika kalendorinių dienų pateikti pastabas ir nurodė, kad, jų negavusi, ji pradės šių sumų išieškojimo procedūrą.

21 2018 m. vasario 13 d. EACEA išsiuntė ieškovui 756 381,89 euro dydžio debeto avizą pagal *Ecesis* sutartį (toliau – debeto aviza).

22 Bendra pagal tris sutartis reikalaujama suma siekė 1 795 826,30 euro.

1 Pateikiami tik tie šio sprendimo punktai, kuriuos Bendrasis Teismas mano tikslinga paskelbti.

Procesas

23 2018 m. vasario 22 d. ieškovas Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė pareiškimą, kuriuo pareiškė šį ieškinį. Ieškinyje kaip atsakovė nurodyta „<…> Komisija, atstovaujama [EACEA]“.

24 Remiantis 2018 m. kovo 28 d. Bendrojo Teismo pirmininko sprendimu šis ieškinys buvo pripažintas pareikštu EACEA ir Komisijai.

25 2018 m. gegužės 4 d. Komisija Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė atskirą dokumentą, kuriuo, remdamasi Bendrojo Teismo procedūros reglamento 130 straipsniu, pateikė nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą tiek, kiek ieškinys pareikštas jai. 2018 m. birželio 18 d. ieškovas pateikė pastabas dėl šio prieštaravimo.

26 2018 m. birželio 15 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai buvo pateiktas dokumentas, kuriuo EACEA pateikė atsiliepimą į ieškinį.

27 2018 m. rugpjūčio 7 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai buvo pateiktas dokumentas, kuriuo ieškovas pateikė dubliką.

28 2018 m. rugsėjo 25 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai buvo pateiktas dokumentas, kuriuo EACEA pateikė tripliką.

29 2018 m. spalio 8 d. Bendrasis Teismas pagal Procedūros reglamento 89 straipsnio 3 dalies d punktą paprašė Komisijos pateikti tam tikrus dokumentus. Komisija šį prašymą įvykdė per nustatytą terminą.

30 2018 m. lapkričio 2 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai buvo pateiktas raštas, kuriuo ieškovas pateikė pastabas dėl šio nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo.

31 Ieškovo prašymu 2019 m. vasario 28 d. ir birželio 11 d. sprendimais procesas buvo sustabdytas du kartus dėl to, kad ieškovas ir EACEA pradėjo diskusijas dėl galimo draugiško susitarimo.

32 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimu buvo atmestas trečiasis prašymas sustabdyti bylos nagrinėjimą.

33 2019 m. spalio 23 d. Nutartimi *Universität Koblenz-Landau / Komisija ir EACEA* (T-108/18, nepaskelbta Rink., EU:T:2019:768) Bendrasis Teismas atmetė ieškinį kaip nepriimtiną tiek, kiek jis pareikštas Komisijai, ir priteisė iš ieškovo šioje instancijoje patirtas bylinėjimosi išlaidas.

34 Pakeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėtį, taikant Procedūros reglamento 27 straipsnio 5 dalį, 2019 m. spalio 24 d. Bendrojo Teismo pirmininko sprendimu ši byla buvo paskirta nagrinėti dešimtajai kolegijai.

35 Pagal Procedūros reglamento 106 straipsnio 2 dalį EACEA 2019 m. lapkričio 6 d. pateikė prašymą būti išklausytai per teismo posėdį.

36 2020 m. kovo 11 d. sprendimu Bendrasis Teismas pagal Procedūros reglamento 28 straipsnį nusprendė perduoti bylą dešimtajai išplėstinei penkių teisėjų kolegijai.

37 Taikydamas 2020 m. kovo 12 d. ir gegužės 27 d. proceso organizavimo priemones, nustatytas pagal Procedūros reglamento 89 straipsnio 3 dalies a ir d punktus, Bendrasis Teismas pateikė šalims klausimus, ir į juos jos atsakė per nustatytą terminą.

38 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu, Bendrasis Teismas nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.

39 Šalys buvo išklausytos ir atsakė į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus per 2020 m. rugsėjo 16 d. posėdį; jam pasibaigus buvo užbaigta žodinė proceso dalis.

40 2021 m. vasario 3 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateiktu dokumentu ieškovas pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 113 straipsnio 2 dalies c punktą pateikė prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį, remdamasis 2020 m. gruodžio 28 d. Koblenco prokuratūros nutartimi, kuria jam buvo įteikta 2021 m. sausio 28 d. Išplėstinės dešimtosios kolegijos pirmininkas 2021 m. vasario 4 d. sprendimu atmetė šį prašymą, ir apie tai šalys buvo informuotos 2021 m. vasario 5 d. kanceliarijos raštais.

Reikalavimai

41 Ieškinyje ieškovas Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti 2017 m. gruodžio 21 d. raštą,

– panaikinti 2018 m. vasario 7 d. raštą,

– sustabdyti 2017 m. gruodžio 21 d. rašto, 2018 m. vasario 7 d. rašto ir [debeto avizos] vykdymą, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl šio ieškinio dėl panaikinimo,

– priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidas.

42 Dublike ieškovas papildomai prašo Bendrojo Teismo perkvalifikuoti šį ieškinį į ieškinį, grindžiamą SESV 272 straipsniu, ir konstatuoti, kad 756 381,89 euro skola, kurios reikalaujama pagal sutartį *Ecesis*, ir 1 039 444,41 euro skola, kurios reikalaujama pagal dotacijos sutartis *Diusas* ir *Deque*, neegzistuoja.

43 Be to, ieškovas nurodė, kad nebereikia priimti sprendimo dėl ieškinyje pateikto trečiojo reikalavimo, nes EACEA nusprendė sustabdyti 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose reikalaujamų sumų išieškojimą; apie tai ieškovui buvo pranešta 2018 m. balandžio 9 d. raštu, kuris pateiktas atsiliepimo į ieškinį C.5 priede. Per teismo posėdį, atsakydamas į Bendrojo Teismo pateiktą klausimą, ieškovas patvirtino, kad atsiėmė savo trečiąjį reikalavimą, ir tai buvo pažymėta posėdžio protokole.

44 EACEA Bendrojo Teismo prašo:

– atmesti ieškinį kaip akivaizdžiai nepriimtiną arba kaip nepagrįstą,

– priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas.

45 Per teismo posėdį EACEA pareiškė, kad atsisako ginčyti savo, kaip atsakovės, statusą, taigi ir ieškinio tiek, kiek jis pareikštas jai, priimtinumą; tai buvo pažymėta teismo posėdžio protokole.

Dėl teisės

Dėl Bendrojo Teismo jurisdikcijos ir EACEA nurodytų ieškinio nepriimtinumo pagrindų

(praleista)

Dėl ieškinio perkvalifikavimo į ieškinį, pagrįstą SESV 272 straipsniu

(praleista)

65 Iš to, kas išdėstyta, matyti, pirma, kad šis ieškinys, iš pradžių pareikštas remiantis SESV 263 straipsniu, turi būti perkvalifikuotas į ieškinį, pareikštą pagal SESV 272 straipsnį, ir, antra, kad pagal SESV 272 straipsnį ir sutarties *Ecesis* I.8 straipsnyje ir sutarčių *Diusas* bei *Deque* I.9 straipsnyje įtvirtintas arbitražines išlygas Bendrasis Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio ieškinio.

Dėl esmės

66 Grįsdamas ieškinį ieškovas nurodo keturis pagrindus, grindžiamus, pirma, teisės būti išklausytam pažeidimu, antra, „netinkamu Europos teisės taikymu“, trečia, motyvavimo stoka ir, ketvirta, proporcingumo principo pažeidimu.

67 Pirmiausia reikia kartu išnagrinėti pirmąjį ir trečiąjį pagrindus, paskui antrąjį pagrindą ir galiausiai – ketvirtąjį pagrindą.

Dėl ieškinio pirmojo ir trečiojo pagrindų, iš kurių pirmasis grindžiamas teisės būti išklausytam pažeidimu, o trečiasis – motyvavimo stoka

– Dėl galimybės remtis teise būti išklausytam ir pareiga motyvuoti esant sutartinio pobūdžio ginčui

68 EACEA tvirtina, kad teise būti išklausytam ir pareiga motyvuoti negalima veiksmingai remtis esant sutartinio pobūdžio ginčui. Todėl, kaip teigia EACEA, ji neprivalėjo išklausyti ieškovą prieš išsiųsdama jam 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 8 d. raštus ir debeto avizą ir neprivalėjo jų motyvuoti.

69 Šis prieštaravimas turi būti atmestas.

70 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad teisė būti išklausytam ir pareiga motyvuoti, kuriomis ieškovas remiasi pateikdamas pirmąjį ir trečiąjį ieškinio pagrindus, yra įtvirtintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 41 straipsnio 2 dalies a ir c punktuose, pagal kuriuos Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai, pirma, privalo gerbti kiekvieno asmens teisę būti išklausytam prieš taikydami bet kokią individualią jam nepalankią priemonę ir, antra, privalo motyvuoti savo sprendimus.

71 Bendrasis Teismas jau turėjo galimybę nuspręsti, kad Chartijos, kuri yra pirminės teisės dalis, 51 straipsnio 1 dalyje be išimčių numatyta, kad jos nuostatos „skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą“, todėl pagrindinės teisės taikomos naudojantis kompetencija, kuri priskirta Sąjungos institucijoms, įskaitant sutartinius santykius (2018 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Sigma Orionis / Komisija*, T-48/16, EU:T:2018:245, 101 ir 102 punktai ir 2018 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Sigma Orionis / REA*, T-47/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:247, 79 ir 80 punktai; taip pat pagal analogiją žr. 2020 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Talanton / Komisija*, T-195/18, nepaskelbtas Rink., paduotas apeliacinis skundas, EU:T:2020:194, 73 punktas).

72 Be to, pasak Teisingumo Teismo, vykdydami sutartį Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai ir toliau turi laikytis pareigų, kurios jiems tenka pagal Chartiją ir bendruosius Sąjungos teisės principus (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *ADR Center / Komisija*, C-584/17 P, EU:C:2020:576, 86 punktą).

73 Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad, jei šalys nusprendžia savo sutartyje pagal arbitražinę išlygą suteikti Sąjungos teismui jurisdikciją nagrinėti su šia sutartimi susijusius ginčus, šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti ir galimus Chartijos ar bendrųjų Sąjungos teisės principų pažeidimus, nesvarbu, kokia teisė taikoma tai sutarčiai (2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Inclusion Alliance for Europe / Komisija*, C-378/16 P, EU:C:2020:575, 81 punktas).

74 Be to, reikia pažymėti, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai nėra visiškai panašūs į privačias susitariančiąsias šalis, veikiančias pagal sutartį. Taigi, viena vertus, Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų dotacijos teikiamos iš Sąjungos viešo biudžeto, todėl jas teikdami jie turi laikytis biudžetinių reikalavimų, kylančių iš SESV 317 straipsnio, ir šiuo tikslu galiojančiame finansiniame reglamente numatytų finansinių taisyklių. Kita vertus, kai sutartyje, kaip šioje byloje, yra numatyta arbitražinė išlyga, pagal kurią jurisdikcija suteikiama Sąjungos teismui, be kita ko, Komisija naudojasi išskirtinėmis bendrosios teisės prerogatyvomis, leidžiančiomis jai konstatuoti skolinį reikalavimą pagal sutartį, vienašališkai, remiantis 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74) 72 straipsnio 2 dalimi, arba Reglamento Nr. 966/2012 79 straipsnio 2 dalimi, priimant sprendimą, kuris pagal SESV 299 straipsnį yra vykdytinas privaloma tvarka, o jo padariniai ir privalomas pobūdis kyla iš tų nuostatų (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *ADR Center / Komisija*, C-584/17 P, EU:C:2020:576 68–70 ir 73 punktą). Maža to, reikia konstatuoti, kad pagal Reglamento Nr. 1605/2002 108 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Reglamento Nr. 966/2012 121 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą dotacija gali būti suteikta arba rašytine sutartimi, arba Komisijos sprendimu, apie kurį pranešta gavėjui. Taigi Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad dotacija gali būti suteikta ir sutartimi, ir administraciniu sprendimu. Taigi, Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai negali savavališkai išvengti pareigų, kylančių iš pirminės teisės, įskaitant Chartiją, dėl to, kad jie nusprendžia suteikti dotacijas sutartimi, o ne sprendimu.

75 Todėl reikia atmesti EACEA prieštaravimą dėl galimybės remtis teise būti išklausytam ir pareiga motyvuoti sutartinio pobūdžio ginčuose.

– Dėl teisės būti išklausytam

(praleista)

78 Pirma, reikia patikrinti, ar EACEA užtikrino ieškovui galimybę tinkamai ir veiksmingai pareikšti savo nuomonę prieš jam pateikdama 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštus ir 2018 m. vasario 13 d. debeto avizą.

79 Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai, laikydamiesi, be kita ko, gero administravimo principo reikalavimų, per audito procedūrą, kaip antai numatytą ginčijamų sutarčių II.19 straipsnyje, privalo laikytis rungimosi principo. Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai, prieš priimdami sprendimą pradėti išieškojimo procedūrą, išduoti debeto avizą, nutraukti sutartį arba atsisakyti atlikti papildomus mokėjimus kontrahentui, turi surinkti visą svarbią informaciją, visų pirma informaciją, kurią kontrahentas gali jiems pateikti (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *EMA / Komisija*, C-100/14 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2015:382, 123 punktą).

80 Šiuo klausimu, pirma, Bendrasis Teismas konstatuoja, kad ieškovui buvo pateiktas audito ataskaitos projektas ir kad EACEA paprašė jo pareikšti savo poziciją dėl auditorių išvadų, ir ją jis detaliai išdėstė savo 2016 m. rugsėjo 29 d. ir lapkričio 11 d. raštuose (žr. šio sprendimo 10 ir 11 punktus). Konkrečiai kalbant, audito ataskaitos projekte buvo nurodyta, kad konstatuoti pažeidimai galimai yra sistemingi ir pasikartojantys. Šiuose raštuose ieškovas pareiškė savo poziciją dėl visų audito ataskaitos projekte pateiktų išvadų.

81 Antra, 2017 m. liepos 26 d. raštu EACEA pateikė ieškovui galutinę audito ataskaitą ir galutinę OLAF ataskaitą. Pirmojoje buvo nurodytos pastabos ir įrodymai, kuriuos ieškovas pateikė savo 2016 m. rugsėjo 29 d. ir lapkričio 11 d. raštuose dėl kiekvienos iš 35 finansinių išvadų (*Financial Audit Findings*) ir 7 išvadų, susijusių su valdymu (*Management Audit Findings*), kiekvieną kartą paaiškinant auditorių tam tikru klausimu pateiktus vertinimus.

82 Trečia, 2017 m. liepos 26 d. rašte EACEA nurodė, kad dėl konstatuotų pažeidimų sunkumo ir jų sisteminio ir pasikartojančio pobūdžio ji ketina susigrąžinti visas ieškovui pagal ginčijamas sutartis pervestas sumas. Ieškovui buvo pasiūlyta per 60 dienų pateikti savo pastabas dėl numatomo išieškojimo.

83 Ieškovas šį prašymą įvykdė 2017 m. rugsėjo 25 d. raštu ir dar kartą pateikė dokumentus.

84 Tokiomis aplinkybėmis 2017 m. gruodžio 21 d. rašte EACEA, be kita ko, dėl sutarčių *Diusas* ir *Deque* nurodė, kad ketina reikalauti grąžinti sumą, atitinkančią sumą, kurią ieškovas gavo kaip galutinis naudos gavėjas, ir kad dėl to, jog ieškovas nepateikė reikiamos informacijos, leidžiančios nustatyti šios sumos patikimumą, ji neturėjo kito pasirinkimo, kaip tik nustatyti šią sumą remdamasi turima informacija. EACEA taip pat informavo ieškovą apie savo sprendimą susigrąžinti visą sumą, kurią ji pervedė pagal sutartį *Ecesis*, pagal kurią ieškovas buvo vienintelis naudos gavėjas.

85 2018 m. vasario 7 d. raštu EACEA nustatė grąžintinas sumas pagal sutartis *Diusas* ir *Deque* remdamasi informacija, kurią ji pati galėjo gauti iš kai kurių bendros naudos gavėjų.

86 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad ieškovas turėjo ne vieną galimybę tinkamai ir veiksmingai pareikšti savo nuomonę tiek dėl konstatuotų pažeidimų pobūdžio ir apimties, tiek dėl išieškotinų sumų dydžio prieš jam pateikiant 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštus ir debeto avizą.

87 Antra, vis dėlto ieškovas tvirtina, kad negalėjo pateikti kai kurių sąskaitų faktūrų, kurių EACEA prašė 2017 m. liepos 26 d. rašte, originalų, motyvuodamas tuo, kad tuo metu jis nebeturėjo jų, nes šios sąskaitos faktūros buvo paimtos vykstant baudžiamojo tyrimo procesui, kurį vykdė Koblenco prokuratūra.

88 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš principo tai, kad dėl nuo atitinkamo asmens nepriklausančių priežasčių objektyviai ir tikrai neįmanoma pateikti tam tikrų dokumentų, kurių prašo EACEA, tam tikrais atvejais gali atimti iš to asmens bet kokią galimybę tinkamai ir veiksmingai pareikšti savo nuomonę, kiek tai susiję su šiuose dokumentuose nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, jeigu jų nepateikimas turėjo įtakos nustatant sumas, kurias prašoma grąžinti.

89 Tačiau šioje byloje taip nėra. Iš tiesų, nors neginčijama, kad ieškovas dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių neturėjo objektyvios ir tikros galimybės pateikti 2017 m. liepos 26 d. rašte EACEA prašomų sąskaitų faktūrų originalų, vis dėlto jų nepateikimas neturėjo jokios įtakos nustatant 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose ir 2018 m. vasario 13 d. debeto avizoje nurodytas sumas, dėl kurių pateikti prašymai grąžinti.

90 Iš tiesų, viena vertus, iš bylos medžiagos matyti, kad Koblenco prokuratūra paėmė dokumentus 2017 m. birželio 22 d., o OLAF auditas ir tyrimas buvo atlikti laikotarpiu nuo 2014 m. iki 2016 m., t. y. prieš paimant dokumentus, todėl auditoriai ir OLAF galėjo susipažinti su nagrinėjamų sąskaitų faktūrų turiniu ir padaryti tinkamas išvadas, kaip, beje, savo pastabose pripažino ieškovas atsakydamas į 2020 m. gegužės 27 d. Bendrojo Teismo priimtą proceso organizavimo priemonę. Be to, šis poėmis įvyko po to, kai ieškovui 2016 m. balandžio 22 d. buvo pateiktas audito ataskaitos projektas, kuriame jau buvo pateiktos esminės išvados dėl ginčijamų sutarčių valdymo. Iš šios ataskaitos visų pirma matyti, kad auditorių išvados grindžiamos išnagrinėjus beveik visas pagal ginčijamas sutartis reikalaujamas išlaidas (žr. šio sprendimo 7 punktą). Be to, 2016 m. rugsėjo 29 d. ir lapkričio 11 d. raštuose, t. y. dar gerokai prieš dokumentų poėmį, ieškovas pateikė pastabas dėl audito ataskaitos projekte pateiktų išvadų, vadinasi, tuo metu jis galėjo susipažinti su visais turimais dokumentais, įskaitant sąskaitas faktūras, kurios vėliau buvo paimtos, ir taip pateikti savo poziciją žinodamas visas aplinkybes.

91 Kita vertus, 2017 m. liepos 26 d. rašte EACEA paprašė pateikti tam tikras originalias sąskaitas faktūras. Vis dėlto 2017 m. gruodžio 21 d. rašte EACEA pažymėjo, kad ieškovas neturi prašomų originalių sąskaitų faktūrų, todėl negali jų pateikti. Tačiau iš to nepadarė jokių išvadų. Iš tiesų, iš šio rašto ar 2018 m. vasario 7 d. rašto nematyti, kad tų sąskaitų faktūrų nepateikimas turėjo kokios nors įtakos nustatant sumas, dėl kurių pateikti prašymai grąžinti, suformuluoti 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose ir 2018 m. vasario 13 d. debeto avizoje. Kaip atsakydama į klausimą, pateiktą taikant 2020 m. kovo 12 d. proceso organizavimo priemonę, per teismo posėdį ieškovui neprieštaraujant paaiškino EACEA, iš daugelio galutinėse audito ataskaitose ir OLAF nustatytų pažeidimų kai kurie buvo susiję, be kita ko, su sąskaitų faktūrų turinio nenuoseklumu (žr. šio sprendimo 15 punktą), o ne su tuo, kad jos yra ne originalios.

92 Be to, tai, kad ieškovas neturėjo prašomų originalių sąskaitų faktūrų, taip pat negalėjo sutrukdyti pateikti informacijos, kad būtų galima atskirti sumas, kaip prašė EACEA, kurias ieškovas gavo kaip galutinis naudos gavėjas pagal sutartis *Diusas* ir *Deque*, nuo sumų, kurias ji pervedė bendros naudos gavėjams pagal šias sutartis. Pagal 2017 m. liepos 26 d. EACEA raštą jas reikia atskirti remiantis banko mokėjimo pavedimais ar banko sąskaitų išrašais, o ne sąskaitomis faktūromis.

93 Darytina išvada, kad 2017 m. liepos 26 d. rašte EACEA reikalaujamų sąskaitų faktūrų originalų nepateikimas neturėjo jokios įtakos nustatant sumas, dėl kurių pateikti prašymai grąžinti, suformuluoti 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose ir debeto avizoje.

94 Taigi ieškinio pirmasis pagrindas, grindžiamas teisės būti išklausytam pažeidimu, turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

– Dėl pareigos motyvuoti

(praleista)

97 Pareigos motyvuoti apimtis turi būti vertinama atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, t. y. į akto turinį, nurodytų motyvų pobūdį bei asmens, kuriam aktas skirtas, suinteresuotumą gauti paaiškinimus. Taip pat vertinant motyvų pakankamumą reikėtų atsižvelgti į faktines ir teisines atitinkamo akto priėmimo aplinkybes. Aktas yra pakankamai motyvuotas, jeigu jis buvo priimtas suinteresuotam adresatui žinomomis aplinkybėmis, leidžiančiomis suprasti jo atžvilgiu priimtos priemonės esmę (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Taryba / Bamba*, C-417/11 P, EU:C:2012:718, 53 ir 54 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją; 2011 m. spalio 24 d. Sprendimo *P / Parlamentas*, T-213/10 P, EU:T:2011:617, 30 punktą ir 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Applied Microengineering / Komisija*, T-387/09, EU:T:2012:501, 64–67 punktus).

98 Šiuo atveju, pirma, Bendrasis Teismas konstatuoja, kad 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose aiškiai nurodytas numatomo išieškojimo teisinis pagrindas, t. y. ginčijamų sutarčių II.19 straipsnio 3 ir 5 dalys ir Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 4 dalis (žr. šio sprendimo 16–20 punktus), ir sumos, kurias EACEA laikė grąžintinomis.

99 Antra, daugelyje šio sprendimo 7–20 punktuose nurodytų raštų, kuriais pasikeitė šalys nuo to laiko, kai 2016 m. balandžio 22 d. laišku ieškovui buvo perduotas audito ataskaitos projektas, yra pakankamos ir nuoseklios informacijos, leidžiančios ieškovui suprasti priežastis, dėl kurių EACEA nusprendė reikalauti grąžinti aptariamas sumas, ir tai, kaip jos buvo nustatytos. Konkrečiai kalbant, kaip pažymėta šio sprendimo 80 ir 81 punktuose, galutinėje audito ataskaitoje, kurioje nurodytomis išvadomis remiasi EACEA siekdama susigrąžinti numatytas sumas, buvo atsižvelgta į visas ieškovo pastabas ir jo pateiktus įrodymus, jie išnagrinėti ir atmesti kiekvienas atskirai, paaiškinant priežastis, dėl kurių šios pastabos ar įrodymai nepaneigia auditorių padarytų išvadų.

100 Trečia, 2017 m. gruodžio 21 d. rašte EACEA, viena vertus, atsakė į visus ieškovo 2017 m. rugpjūčio 9 d. ir rugsėjo 25 d. raštuose pateiktus argumentus ir, kita vertus, aiškiai paaiškino, kad grąžintinos sumos buvo nustatytos ne pagal išlaidas, kurios laikomos neatitinkančiomis reikalavimų, bet remiantis išvada, kad padaryti sunkūs, sisteminiai ir pasikartojantys pažeidimai, darantys poveikį ginčijamų sutarčių įgyvendinimui.

101 Darytina išvada, kad 2017 m. gruodžio 21 d. ir 2018 m. vasario 7 d. raštuose pateikti pakankami motyvai, leidžiantys ieškovui suprasti priežastis, dėl kurių EACEA nusprendė reikalauti grąžinti nagrinėjamas sumas, o Sąjungos teismui – vykdyti kontrolę.

102 Todėl trečiąjį ieškinio pagrindą, susijusį su motyvavimo nebuvimu ar stoka, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, grindžiamo „klaidingu Europos teisės taikymu“

(praleista)

– Dėl pirmojo argumento, grindžiamo teisinio pagrindo, leidžiančio susigrąžinti visas pervestas sumas, nebuvimu

104 Ieškovas mano, kad nei ginčijamų sutarčių II.19 straipsnio 3 ir 5 dalys, nei Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 4 dalis neleidžia EACEA susigrąžinti visų sumų, kurios jam buvo pervestos pagal ginčijamas sutartis.

105 EACEA ginčija ieškovo argumentus.

106 Šiuo atveju Bendrasis Teismas konstatuoja, kad pagal sutarties *Ecesis* I.8 straipsnio pirmą pastraipą joje numatytos dotacijos skyrimas reglamentuojamas šios sutarties nuostatomis, „taikytinomis Bendrijos taisyklėmis“ ir – subsidiariai – Belgijos teise dėl dotacijų teikimo. Sutartys *Diusas* ir *Deque*, remiantis kiekvienos iš jų I.9 straipsniu, reglamentuojamos atitinkamos sutarties nuostatomis ir taikytinomis Sąjungos teisės normomis.

107 Pirma, kalbant apie atitinkamas sutarties nuostatas, reikia pažymėti, kad pagal kiekvienos iš šių sutarčių II.19 straipsnio 3 dalį EACEA turi teisę kontroliuoti dotacijų panaudojimą. Pagal šią nuostatą patikrinimų rezultatai gali lemti sprendimų dėl išieškojimo priėmimą. Be to, sutarčių II.19 straipsnio 5 dalyje pažymėta, kad OLAF turi teisę atlikti patikrinimus, kurie taip pat gali lemti sprendimus dėl išieškojimo.

108 Taigi šios sutarties nuostatos, kurių pažeidimą ieškovas nurodo, neatima iš EACEA galimybės susigrąžinti visas pagal minėtas sutartis pervestas sumas. Iš tiesų pagal jas EACEA gali „susigrąžinti“ dotacijas be jokių apribojimų.

109 Antra, dėl „taikytinų Sąjungos taisyklių“, minimų sutarties *Ecesis* I.8 straipsnio pirmoje pastraipoje ir sutarčių *Diusas* ir *Deque* I.9 straipsnyje, Bendrasis Teismas pažymi, kad šiuo atveju *rationae temporis* pirmiausia taikomas Reglamentas Nr. 1605/2002, panaikintas nuo 2013 m. sausio 1 d. (Reglamento Nr. 966/2012 212 straipsnis), o vėliau – 2018 m. rugpjūčio 2 d. Reglamentas Nr. 966/2012, kurį savo ruožtu nuo 2018 m. rugpjūčio 2 d. panaikino 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018, p. 1). Pagal Reglamento Nr. 1605/2002 187 straipsnio antrą pastraipą ir Reglamento Nr. 966/2012 212 straipsnį pagal bendrą taisyklę Reglamentas Nr. 1605/2002 buvo

taikomas nuo 2003 m. sausio 1 d. iki 2013 m. sausio 1 d., o ginčijamos sutartys buvo sudarytos atitinkamai 2008 m. ir 2010 m. (žr. šio sprendimo 2 punktą). Be to, sutarčių vykdymo laikotarpis, taigi ir audituotas laikotarpis, buvo laikotarpis nuo 2009 m. sausio 15 d. iki 2011 m. sausio 14 d. sutarties *Ecesis* atveju, nuo 2010 m. spalio 15 d. iki 2012 m. spalio 14 d. sutarties *Diusas* atveju ir nuo 2010 m. spalio 15 d. iki 2013 m. spalio 14 d. sutarties *Deque* atveju. Darytina išvada, kad, pirma, Reglamentas Nr. 1605/2002 *rationae temporis* buvo taikytinas sutartims *Ecesis* ir *Diusas* ir, antra, šis reglamentas ir Reglamentas Nr. 966/2012 buvo taikytini vienas po kito sutarčiai *Deque*.

110 Pagal Reglamento Nr. 1605/2002 119 straipsnio 2 dalį, „[j]ei gavėjas nesilaiko savo įsipareigojimų, dotacija sustabdoma, sumažinama ar nutraukiama įgyvendinimo taisyklėse numatytais atvejais, prieš tai suteikus gavėjui galimybę pateikti savo pastabas“. Žodžio „nutraukiama“ vartojimas daro užuominą į tai, kad reikia susigrąžinti visas gautas sumas.

111 Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 4 dalis suformuluota taip:

„Kai už tokias klaidas, pažeidimus ar sukčiavimą atsakingas naudos gavėjas, arba kai naudos gavėjas nesilaiko susitarime arba sprendime dėl dotacijos numatytų įsipareigojimų, atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas gali papildomai sumažinti dotaciją arba susigrąžinti neteisėtai pagal susitarimą ar sprendimą dėl dotacijos išmokėtas sumas atsižvelgdamas į klaidų, pažeidimų ar sukčiavimo arba įsipareigojimų nevykdymo sunkumą, su sąlyga, kad naudos gavėjui buvo suteikta galimybė pateikti pastabas.“

112 Be to, Reglamento 966/2012 135 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Jeigu kontrolės ir audito rezultatai rodo nuolat arba dažnai pasikartojančias klaidas, pažeidimus ar sukčiavimą, arba tai, kad naudos gavėjas nesilaiko įsipareigojimų, ir tai daro esminį poveikį tam naudos gavėjui panašiomis sąlygomis suteiktų dotacijų skaičiui, atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas gali sustabdyti visų susijusių dotacijų panaudojimą arba, jei tinkama, nutraukti susijusius susitarimus dėl dotacijos ar sprendimus dėl dotacijos su tuo naudos gavėju atsižvelgdamas į klaidų, pažeidimų ar sukčiavimo rimtumą ir įsipareigojimų nevykdymo sunkumą, po to, kai naudos gavėjui buvo suteikta galimybė pateikti pastabas.

Be to, atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas atlikus prieštaravimų procedūrą gali sumažinti dotacijas arba susigrąžinti netinkamai išmokėtas sumas, susijusias su visomis dotacijomis, kurių atžvilgiu buvo padaryta sisteminių arba pasikartojančių klaidų, pažeidimų, buvo sukčiauta arba nesilaikyta įsipareigojimų, kaip nurodyta pirmoje pastraipoje, ir kurios gali būti audituojamos pagal susitarimus ar sprendimus dėl dotacijos.“

113 Taigi nei Reglamento Nr. 1605/2002 119 straipsnio 2 dalis, nei Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 4 dalis netrukdo susigrąžinti visos dotacijos. Pakanka pažymėti, kad, pirma, pastarojoje nuostatoje aiškiai reikalaujama atsižvelgti į klaidų, pažeidimų, sukčiavimų ar nustatytų įsipareigojimų pažeidimų sunkumą. Taigi akivaizdu, kad tai, jog pažeidimai yra sisteminiai ar pasikartojantys, yra veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant jų sunkumą. Vadinasi, kai klaidos, pažeidimai, sukčiavimai ar nustatyti įsipareigojimų pažeidimai yra tokie sunkūs, kad jie kenkia visai nagrinėjamų sutarčių kontrolės ir administravimo sistemai, visų sumokėtų sumų išieškojimas negali būti laikomas neproporcingu.

114 Be to, šią išvadą patvirtina Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 5 dalies antra pastraipa, pagal kurią tuo atveju, kai naudos gavėjas yra padaręs sisteminių ir pasikartojančių pažeidimų, kurie daro esminį poveikį kelioms dotacijoms, leidimus suteikiantis pareigūnas gali „susigrąžinti netinkamai išmokėtas sumas“, susijusias su visomis sutartimis, kurios buvo pažeistos. Taigi šia nuostata neatmetama galimybė susigrąžinti visą tam tikrą dotaciją, jei nustatyti pažeidimai yra tokie sunkūs, kad visos nagrinėjamos sumos turi būti laikomos nepagrįstai išmokėtomis.

115 Ši išvada taip pat atitinka SESV 317 straipsnyje numatytą gero ir patikimo finansinio Sąjungos išteklių valdymo principą. Taigi, jei nesilaikoma dotacijų sutartyje nustatytų sąlygų, Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai privalo susigrąžinti pervestą dotaciją, atitinkančią sumas, kurios laikomos nepatikimomis arba nepatikrinamomis.

116 Be to, Sąjungos teismas jau turėjo galimybę nuspręsti, kad Sąjungos finansinės paramos teikimo sistemoje jos naudojimui taikomos taisyklės, kurios gali lemti dalies ar visos suteiktos paramos grąžinimą (2010 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija / Hellenic Ventures ir kt.*, T-44/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2010:284, 85 punktas ir 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Komisija / Arci Nuova associazione comitato di Cagliari ir Gessa*, T-259/09, nepaskelbtas Rink., EU:T:2010:536, 61 punktas).

117 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad sutarties sąlygos ir reikšmingos Reglamento Nr. 1605/2002 ir Reglamento Nr. 966/2012 nuostatos, kaip jas išaiškino Sąjungos teismas, iš principo neužkerta kelio EACEA susigrąžinti visų ieškovui pagal ginčijamas sutartis pervestų sumų. Klausimas, ar šioje byloje toks susigrąžinimas atitinka proporcingumo principą, yra ketvirtojo ieškinio pagrindo dalykas ir bus nagrinėjamas toliau.

118 Vadinasi, antrojo ieškinio pagrindo pirmąjį argumentą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

– Dėl antrojo argumento, grindžiamo sisteminių ir pasikartojančių pažeidimų nebuvimu

(praleista)

139 Galiausiai ieškovas negali daryti jokių išvadų remdamasis tuo, kad Reglamento Nr. 966/2012 135 straipsnio 4 dalyje neminimi sisteminiai ir pasikartojantys pažeidimai arba kad šios sąvokos nėra apibrėžtos šiame reglamente. Iš tiesų pakanka pažymėti, viena vertus, kad šioje nuostatoje aiškiai reikalaujama atsižvelgti į nustatytų pažeidimų sunkumą. Tai, kad jie yra sisteminio ar pasikartojančio pobūdžio, be abejonės, yra veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant pažeidimų sunkumą. Kita vertus, tai, kad Reglamente Nr. 966/2012, būtent jo 135 straipsnio 5 dalyje, šios sąvokos vartojamos, bet aiškiai neapibrėžtos, tikrai negali turėti kokios nors įtakos numatomam išieškojimui, nes šių sąvokų turinį neabejotinai lemia jų įprasta reikšmė, pagal kurią sisteminiai ir pasikartojantys pažeidimai yra tie, kurie pasikartoja ir kurie daro poveikį visai kontrolės ir valdymo sistemai, kaip nurodyta šio sprendimo 124–131 punktuose.

(praleista)

Dėl bylinėjimosi išlaidų

165 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovas bylą pralaimėjo, iš jo priteisiamos bylinėjimosi išlaidos pagal EACEA pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (dešimtoji išplėstinė kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš *Universität Koblenz-Landau* bylinėjimosi išlaidas.

Papasavvas Kornezov Buttigieg

Kowalik-Bańczyk Hesse

Paskelbta 2021 m. vasario 24 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai.